

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра бухгалтерського обліку та оподаткування

Пономаренко Ірина Миколаївна
(прізвище, ім'я, по батькові)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Облік і контроль розрахунків з постачальниками і підрядниками

071 «Облік і оподаткування»

Студента(ки) 4 курсу І. М. Пономаренко
(номер курсу) (ініціали, прізвище)

групи ОП з -61

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ І. М. Пономаренко _____
(підпис) (ініціали та прізвище здобувача)

Керівник

доцент, к.е.н. _____ О.І.Гриценко
(посада, науковий ступінь) (підпис) (ініціали, прізвище)

Суми 2020

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи бакалавра на тему

«Облік і контроль розрахунків з постачальниками і підрядниками»

студентки Пономаренко Ірини Миколаївни

Актуальність теми визначається тим, що фінансова стабільність організацій і підприємств досягається вмілим управлінням виробничими фондами і джерелами їх формування, адже нині діяльність вітчизняних суб'єктів господарювання значною мірою ускладнюється тривалою кризою неплатежів, зростанням дебіторської та кредиторської заборгованості тощо. Тому практичного значення набуває стан розрахунків з постачальниками та підрядниками, а також їх облік та контроль.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів організації і контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками ПАТ «Сумиобленерго».

Об'єктом дослідження роботи є процес організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками ПАТ «Сумиобленерго»

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних та методологічних аспектів організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками.

При підготовці до написання кваліфікаційної роботи бакалавра були використані статистичний, математичний та аналітичний методи.

Основний науковий результат роботи полягає у такому:

- визначено, що в цілому стан платоспроможності підприємства є незадовільним, що спричинено уповільненням оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей;
- бухгалтерський облік автоматизовано та ведеться у відповідності із чинним законодавством;

– запропоновано до впровадження реєстр заборгованості та платіжний календар, які дозволить здійснювати оперативний облік та контроль за виконанням платіжної дисципліни;

– розроблено графік документообороту, який має забезпечити оптимальну кількість підрозділів і виконавців;

– з метою підвищення аналітичності та своєчасного формування інформації нами запропоновано до рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» передбачити аналітичні субрахунки, завдяки яким облік стане більш прозорим, а система розрахунків більш систематизованою;

– досліджено особливості використання підприємством акту звірки, в якому відображається інформація щодо наявності взаємних заборгованостей, але відсутня інформація щодо визнання певних дій для виправлення ситуації та зобов'язань щодо дати сплати, через що нами враховані дані обставини та запропоновано до застосування підприємством акт звірки розрахунків;

– обґрунтовано необхідність формування інвентаризаційної комісії та оформити це наказом.

З метою удосконалення обліку розрахункових операцій з постачальниками нами запропоновано контролювати стан розрахунків за простроченими заборгованостями; аналізувати склад та структуру та оборотність заборгованості за конкретними постачальниками та покупцями.

Одержані результати можуть бути використані підприємством для покращення організації обліку та аналізу забезпечення товарами ПАТ «Сумиобленерго».

Ключові слова: облік, безготівкові розрахунки, договір, платоспроможність, документообіг, контроль.

Зміст кваліфікаційної роботи викладено на 39 сторінках, зокрема список використаних джерел із 53 найменувань, розміщений на 5 сторінках. Робота містить 6 таблиць, 2 рисунки, а також 6 додатків, розміщених на 6 сторінках.

Рік виконання кваліфікаційної роботи – 2020 рік

Рік захисту роботи – 2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ	9
1.1 Місце та значення розрахунків з постачальниками у структурі зобов'язань підприємства	9
1.2 Методика контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками	14
РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ В ПАТ «СУМІОБЛЕНЕРГО».....	19
2.1 Загальна організаційно-економічна характеристика підприємства.....	19
2.2 Організація первинного, синтетичного і аналітичного обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками	23
2.3 Організація внутрішньогосподарського контролю за станом розрахунків з постачальниками і підрядниками	25
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ В ПАТ «СУМІОБЛЕНЕРГО»	27
3.1 Удосконалення обліку кредиторської заборгованості	27
3.2 Напрями підвищення ефективності контролю за розрахунками на підприємстві	29
ВИСНОВКИ.....	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	35
ДОДАТКИ.....	40

ВСТУП

В господарській діяльності підприємств особливої актуальності набувають договірні відносини. З їхньою допомогою завершується перетворення грошової форми виділених коштів у виробничі запаси, основні засоби, отримані послуги тощо. Саме цьому забезпечення кругообігу коштів відбувається через розрахунки за отримані цінності, роботи, послуги.

В умовах становлення ринкових економічних відносин змінюються принципи організації бухгалтерського обліку, у тому числі й обліку зобов'язань, які на більшості підприємств є основним джерелом формування ресурсів.

За станом розрахунків та виконанням зобов'язань необхідно здійснювати контролю, що сприяє зміцненню договірної і розрахункової дисципліни. Разом з цим підприємства спрямовують свою увагу на скороченню кредиторської заборгованості, прискоренню оборотності оборотних коштів. Все це сприяє поліпшенню фінансового стану підприємства. Якісного відображення фактів господарської діяльності можна досягти, опанувавши не лише вітчизняний досвід, а й роботи провідних вчених інших країн.

Актуальність теми дослідження підкреслюється ще й тим, що кредиторська заборгованість є одним із основних джерел формування активів підприємства.

Виходячи з цього, при написанні роботи були поставлені наступні завдання:

- провести аналіз фінансово-господарської діяльності ПАТ «Сумиобленеого»;
- вивчити порядок відображення в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності розрахунків із постачальниками і підрядниками;
- ознайомитись з методологічними аспектами виникнення й списання кредиторської заборгованості за отримані товари, роботи, послуги;
- обґрунтувати і розкрити суть економічних категорій, термінів, які

містяться в національних стандартах бухгалтерського обліку по розрахунках з постачальниками і підрядниками;

– вивчити організацію обліку та контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками на підприємстві і дати їй оцінку, визначити напрямки удосконалення обліку і контролю за даною проблемою;

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів організації і контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками ПАТ «Сумиобленерго».

Об'єктом дослідження роботи є процес організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками ПАТ «Сумиобленерго»

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, практичних та методологічних аспектів організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками.

При підготовці до написання кваліфікаційної роботи бакалавра були використані статистичний, математичний та аналітичний методи. Під час написання роботи було проаналізовано законодавчу базу, думки вітчизняних та закордонних авторів, публікації у періодичних виданнях та фактичні дані підприємства стосовно теми дослідження.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ

1.1 Місце та значення розрахунків з постачальниками у структурі зобов'язань підприємства

Кредиторська заборгованість займає найбільш визначальне місце у структурі зобов'язань підприємства, які є джерелами формування його активів. Тому ця заборгованість, звичайно, є основним джерелом поповнення його оборотного капіталу. Процес управління кредиторською заборгованістю на будь-якому підприємстві – це одне з найважливіших завдань, від вирішення якого залежить саме існування підприємства.

З визначення зобов'язань, приведеного вище, яке відповідає визначенню, прийнятому в міжнародній обліковій практиці, випливає, що зобов'язання є досить широкою категорією, що характеризує фінансове положення підприємства.

Окремого Положення (стандарту) бухгалтерського обліку, що визначає методологічні основи формування в бухгалтерському обліку й відображення у фінансовій звітності кредиторської заборгованості, як, наприклад, дебіторської, немає. Такі основи визначає П(С)БО11 “Зобов'язання”. У названому П(С)БО описані принципи визнання зобов'язань, їхньої класифікації й оцінки, а також розкриття інформації про зобов'язання в примітках до фінансової звітності [32].

Практично всі автори схиляються до класифікації зобов'язань згідно з П(С)БО11, яка не суперечить МСБО, відповідно до яких зобов'язання повинні відноситися до короткострокових, якщо їх передбачається погасити протягом нормального операційного циклу чи протягом 12 місяців зі звітної дати, всі інші зобов'язання є довгостроковими [21].

Буфатіна І. вважає, що зобов'язання можуть виникнути в результаті:

– юридично обов'язкового договору чи законодавчої вимоги, наприклад, зобов'язання перед банком повернути отриманий кредит;

– добровільного рішення проводити заходи, що сприяють підвищенню рейтингу фірми, наприклад, усунення неполадок продукції, що виникають навіть після гарантійного терміну її експлуатації [17].

Приведені вище види зобов'язань, незалежно від того, чи можуть вони бути обмірювані в точних грошових сумах, поєднує те, що вони виникають як результат минулих подій і будуть реалізовані (погашені) у поточному чи наступних періодах. На цей факт варто звернути увагу при визначенні зобов'язань, оскільки зобов'язання необхідно відрізнити від деяких намірів підприємства.

Точка зору Бабак А. на формування зобов'язань підприємства наступна :

Спершу відбувається укладання контракту між підприємством – постачальником і підприємством-покупцем на постачання партії товару. На даному етапі виникає юридичне зобов'язання у вигляді зустрічної вимоги: у постачальника – зобов'язання поставити товар, у покупця – його оплатити до чи після його постачання. Таке зобов'язання, як правило, не знаходить відображення у фінансовій звітності ні постачальника, ні покупця.

Потім відбувається здійснення угоди, яке передбачає наступні операції:

- а) постачання товару постачальником;
- б) оплата товару покупцем.

Після виконання частини контракту одним із контрагентів настає момент, що являє класичний приклад визнання поточних зобов'язань у фінансовій звітності. Так, після одержання товару у покупця виникає зобов'язання перед постачальником в вигляді кредиторської заборгованості, що повинна бути погашена через визначений час. Її погашення приведе до зменшення ресурсів покупця – будуть перераховані кошти чи здійснене зустрічне постачання товару. У випадку невиконання своїх зобов'язань однією зі сторін, до неї можуть бути застосовані фінансові санкції, що у кінцевому рахунку приведуть до зменшення ресурсів, наприклад, у вигляді сплати штрафу.

Після закінчення розрахунків між сторонами може виникнути гарантійне зобов'язання постачальника перед покупцем у відношенні поставленого товару.

Дане зобов'язання цілком можна назвати умовним, оскільки, по-перше, видача подібного зобов'язання є доброю волею постачальника; а, по-друге, дане зобов'язання буде погашено тільки за певних умов – при настанні події, що чітко визначена в гарантійній угоді. В той же час дана подія може і не наступити протягом терміну, на який воно видавалося. Отже, гарантійне зобов'язання ніколи не буде погашено, а виходить, і не відбудеться зменшення ресурсів постачальника.

Однак на дату складання звітності постачальник передбачає, що така подія може відбутися і, виходячи з принципу обачності, визнає у своєму балансі гарантійне зобов'язання по покупцю. У деяких випадках укладені контракти знаходять своє відображення в примітках до фінансової звітності, якщо, на думку підприємства, вони вплинуть на одержання економічних вигод у майбутньому. Тому необхідно розкривати інформацію про укладання контрактів щодо значних капітальних і фінансових вкладень, що відбулися після дати балансу [10].

Кредиторська заборгованість по розрахунках із постачальниками і підрядниками згідно з даними додатка А належить до поточної. У нечастих випадках дана заборгованість може класифікуватися як непередбачена.

Виходячи з важливості правильної організації управління розрахунками з постачальниками і підрядниками розглянемо детально найважливіші моменти їх обліку та проведення.

С. Матвієц пропонує наступне визначення терміну “постачальник”: постачальники (підрядники) - це підприємства, що відвантажують продукцію, виконують роботи, надають послуги покупцям, тобто по відношенню до постачальників підприємства-споживачі завжди виступають покупцями їхніх товарно-матеріальних цінностей, різноманітних послуг, включаючи одержання електроенергії, газу, води, автопослуг, послуг зв'язку, послуг по переробці матеріальних цінностей і ін.

На її думку завданнями бухгалтерського обліку розрахунків із постачальниками і підрядниками є:

- дотримання розрахункової дисципліни;
- своєчасне документальне оформлення операцій;
- своєчасне і достовірне ведення обліку розрахунків;
- своєчасне відображення операцій у податковому обліку;
- своєчасне взаємне звірення розрахунків;
- недопущення порушення термінів позовної давності;
- своєчасне і якісне проведення річної інвентаризації розрахунків з постачальниками.

На рисунку 1.1 наведені основні складові облікової політики підприємства в контексті організації розрахунків з постачальниками та підрядниками.

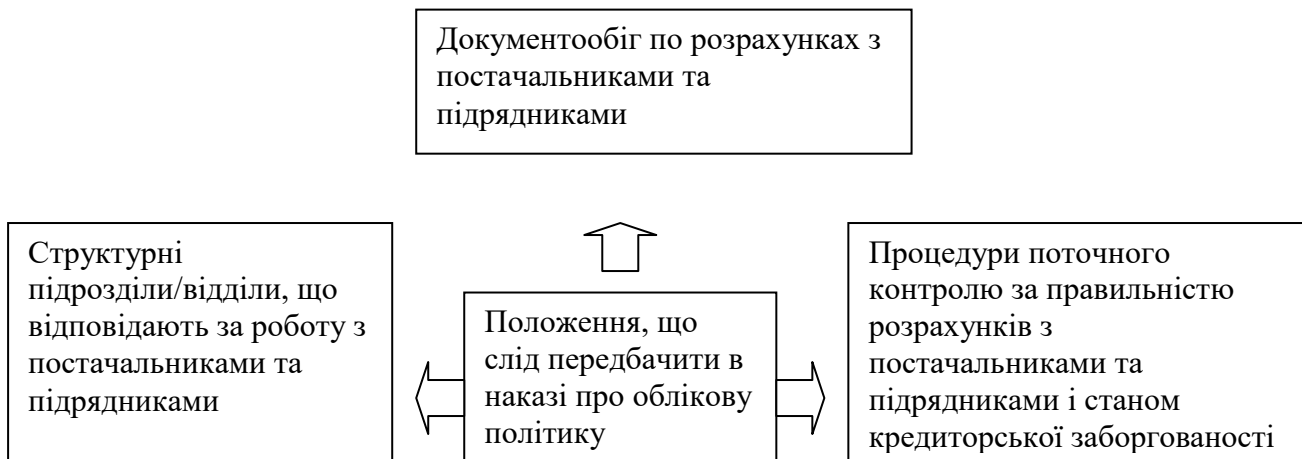

Рисунок 1.1 – Основні положення щодо обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками, що наводяться в наказі про облікову політику

Серед договорів одним з найбільш розповсюджених видів є договір постачання. Договір постачання є особливим договором по реалізації продукції і товарів. За договором постачання організація-постачальник зобов'язується передати у визначені терміни чи термін організації-покупцю (замовнику) у власність чи в оперативне керування визначену продукцію відповідно до обов'язкового для обох організацій акту. Організація – покупець зобов'язується прийняти продукцію й оплатити її за встановленими цінами.

Суб'єктами договору постачання є постачальник і покупець. Кожна зі

сторін вибирає контрагента на власний розсуд.

Специфіка договору постачання втілена в такому матеріальній об'єкті, як сама продукція, що поставляється, (товар), і в такому юридичному об'єкті, як дії, що забезпечують її постачання.

Обов'язковою умовою при виконанні зобов'язання по постачанню продукції є письмова форма укладеного договору. Договори укладаються шляхом складання одного документа, що підписується сторонами, чи шляхом прийняття постачальником замовлення покупця до виконання.

Договір постачання вважається укладеним, якщо між його сторонами в необхідній у належних випадках формі досягнуто згоди по всіх істотних умовах.

У договорі постачання повинні обов'язково визначатися номенклатура (асортимент), кількість і якість продукції, терміни постачання і ціна, а в довгостроковому договорі – найменування, групова номенклатура (асортимент) і кількість продукції, порядок і терміни узгодження і представлення специфікацій. При відсутності цих умов у договорі він вважається неукладеним.

У випадку постачання некомплектних товарів виготовлювач зобов'язаний за вимогою покупця доукомплектувати їх чи замінити комплектними в 20-денний термін після одержання вимоги, якщо інший термін не передбачений угодою сторін.

Однобічне відмовлення від виконання договору, цілком чи частково допускається:

- при постачанні продукції з відступом по якості від стандартів, технічних умов, іншої документації, а також зразків;
- при оголошенні банком покупця неплатоспроможним;
- при порушенні однієї зі сторін істотних умов договору;
- в інших випадках, передбачених законодавством.

Покупець також має право відмовитися, цілком чи частково, від передбаченої договором продукції за умови повного відшкодування їм

постачальнику виниклих у зв'язку з цим збитків.

Договір постачання досить часто порівнюється з підрядом. Предметом договору підряду є виконання робіт, надання послуг, зв'язаних чи не зв'язаних безпосередньо зі створенням нових речей.

Крім предмета договору, підряд істотно відрізняється від постачання складом сторін і правами замовника.

Специфічною спрямованістю підряду є те, що на відміну від постачання він ставить за обов'язок підряднику виконати роботи для визначеної особи відповідно до його завдання і саме цій особі передати результат своєї роботи. З його допомогою забезпечується задоволення таких індивідуальних запитів його учасників, що не можуть бути задоволені на основі договору постачання.

Крім того, покупець за договором постачання не наділений таким широким колом прав, як замовник за договором підряду [44].

Таким чином можна зробити висновок, що на більшості підприємств саме кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги займає найбільшу питому вагу у загальній структурі зобов'язань, тому організація правильного управління процесами як виникнення, так і погашення даної заборгованості дуже відповідальна ділянка роботи як для облікової, так і для юридичної служби підприємства.

1.2 Методика контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками

Облік розрахунків з постачальниками і підрядниками – це одна з найважливіших ділянок облікової роботи на будь-якому підприємстві. Вона потребує постійного контролю з боку як головного бухгалтера, так і юридичної служби підприємства. В той же час, навіть за таких умов можливі деякі порушення як при організації самих розрахунків, так і при їх обліку. Тому виникає необхідність у незалежній перевірці цих операцій.

Раніше при командно-адміністративній системі управління таку перевірку здійснювали Контрольно-Ревізійні Управління, які існували при кожному

міністерстві та відомстві і регулярно перевіряли підприємства своєї сфери діяльності. Але при виявленні у ході перевірки порушень діючого законодавства до порушників відразу застосовувалися належні заходи, у них не було можливості виправити свої помилки.

Основна мета контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками - установити правильність ведення розрахунків за отримані товарно-матеріальні цінності, прийняті виконані роботи і зроблені послуги. При цьому необхідно перевірити наявність договорів на постачання продукції і правильність їхнього оформлення. При наявності дебіторської заборгованості необхідно установити дату її виникнення і причину утворення. Особлива увага повинна бути звернена на заборгованість з минулим терміном позовної давності. Варто з'ясувати причини її виникнення, а також уточнити, чи були прийняті міри до стягнення заборгованості.[30]

При наявності закордонних постачальників, що здійснюють постачання матеріалів за іноземну валюту, необхідно уточнити, як вівся облік курсових різниць, і як ці курсові різниці списувалися, а також з'ясувати, чи провадилося перерахування залишків по рахунку 63 на перше число відповідного кварталу.

Якщо застосовується журнально-ордерна форма обліку, для ведення аналітичного і синтетичного обліку по рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками», використовується відомість №3.3, а при веденні обліку на персональних комп'ютерах ці дані відображаються у відомостях синтетичного й аналітичного обліку.

Рахунок 63 «Розрахунки з постачальниками і підрядниками» призначений для узагальнення інформації про розрахунки з постачальниками і підрядниками, тому аналітичний облік повинний вестися по кожному постачальнику чи підряднику.[29]

Основні джерела для перевірки: договори на постачання товарно-матеріальних цінностей; договори на надання послуг; журнал реєстрації рахунків-фактур постачальників; журнал реєстрації доручень на одержання ТМЦ; рахунки-фактури постачальників ТМЦ.

Контроль розрахунків з постачальниками і підрядниками має бути спрямований на визначення якості стану внутрішнього контролю й обліку. Використовують опитування працівників підприємства, що дозволяє виявити найбільш уразливі місця в системі обліку розрахунків і визначити подальший напрямок перевірки. За даними тестування можна визначити рівень організації внутрішнього контролю за операціями по розрахункам з постачальниками і загальний стан обліку цих операцій.

Після закінчення опитування проводить аналіз результатів і приймає відповідні рішення. Якщо за результатами опитування аудитор виявив розбіжності у відповідях опитуваних, це може свідчити про погану постановку контролю й обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками. Крім цього, ознаками поганої організації внутрішнього контролю й обліку можуть стати:

- відсутність договорів;
- відсутність звітів за видані доручення на одержання ТМЦ;
- відсутність журналу реєстрації документів з оприбуткування цінностей;
- несвоєчасне відображення операцій по розрахунках у регістрах бухгалтерського обліку;
- невиконання перерахування сум по рахунках, що надійшли, від постачальників;
- відсутність розробленої кореспонденції рахунків по типових операціях.

Результати аналізу використовують для складання програми проведення перевірки розрахунків з постачальниками і підрядниками.

Перший етап включає правову оцінку договорів з позицій діючого законодавства. Це пояснюється різними варіантами відображення в обліку операцій у залежності від умов договору, різницею в прийнятті на облік витрат і податку на додану вартість у залежності від юридичного статусу контрагента і його права займатися визначеними видами діяльності.

Існує ряд правових форм надходження на підприємство товарно-матеріальних цінностей, робіт, послуг.

Наступним етапом при проведенні аудита розрахунків з постачальниками

і підрядниками може бути інвентаризація (взаємне звірення) розрахунків. Цю процедуру доцільно проводити за допомогою запиту до контрагента про стан розрахунків на визначену дату, додаючи до запиту виписку – розшифровку заборгованості, що числиться на підприємстві. Значна частина підприємств, як правило, зневажає проведенням інвентаризації розрахунків з постачальниками і підрядниками. У ході інвентаризації встановлюються терміни виникнення заборгованості, реальність її погашення, тотожність розрахунків з різними організаціями, правильність і обґрунтованість суми, що числиться на балансі, заборгованості по нестачах і розкраданнях, дебіторської і кредиторської заборгованості, а також чи пред'явлені позови на стягнення в примусовому порядку дебіторської заборгованості.

З огляду на те, що самі підприємства інвентаризацію розрахунків, як правило, проводять неякісно чи не проводять зовсім, цю роботу повинний організувати аудитор. Для цього можна використовувати наступний етап перевірки – одержання підтвердження від третіх осіб. Аудитор може запросити дані про залишки на рахунках чи дані про конкретні рахунки-фактури, якщо суми в них значні. Підтвердження чи акти звірок, звичайно використовують саме їх, можуть бути оформлені на бланку підприємства. Підприємство, що одержало запит, проставляє суму, що воно підтверджує. Такий запит відсилають постачальнику в двох екземплярах, один із яких повертається аудитору.

В акті результатів інвентаризації варто перелічити найменування проінвентаризованих рахунків і вказати суми виявленої неузгодженої дебіторської і кредиторської заборгованості, безнадійних боргів, кредиторської заборгованості, по якій минули терміни позовної давності.

Розрахунки з постачальниками і підрядниками здійснюються, як правило, безготівковим шляхом із застосуванням форм: акцептної; акредитивної; розрахунків платіжними дорученнями в порядку планових платежів; чеками; в порядку заліку взаємних вимог; з використанням векселів.

Форми розрахунків між платником і одержувачем коштів визначаються

договором чи угодою. Приступаючи до перевірки, аудиторю важливо знати, яка система розрахунків застосовується на підприємстві клієнта.

Разом з розвитком обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками, постійно удосконалюється методологія контролю.

РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ
РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ
В ПАТ «СУМІОБЛЕНЕРГО»

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Публічне Акціонерне Товариство "Сумиобленерго" – одна із провідних компаній в Україні, основною діяльністю якої є розподіл електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами.

До складу ПАТ «Сумиобленерго» входить 9 філій, які знаходяться в адміністративних районах області, а також дільниці, виробничі служби та відділи в місті Суми.

ПАТ «Сумиобленерго» здійснює розподіл електроенергії для понад півмільйона споживачів електроенергії. Основними споживачами електричної енергії ПАТ ПАТ «Сумиобленерго» є найбільший у Європі машинобудівний комплекс, що спеціалізується на виготовленні обладнання для нафтової, газової, атомної та хімічної промисловості – Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання, ПАТ «Сумихімпром» і підприємства ПАТ «Укрнафта».

Крім основної своєї діяльності, Товариство надає платні послуги: послуги з приєднання до електричних мереж новозбудованих, реконструйованих, технічно переоснащених електроустановок замовників, які належать юридичним особам усіх форм власності, фізичним особам-підприємцям та населенню; послуги з відновлення розподілу електричної енергії; перевірку та експертизу приладів обліку, схем їх підключення та правильність роботи; оперативне та технічне обслуговування електроустановок споживачів; ремонт електрообладнання споживачів; послуги електротехнічної лабораторії.

Інвестиційні програми Товариства спрямовані на реконструкцію, модернізацію електричних мереж, систем релейного захисту, автоматики та телемеханіки, на введення нових потужностей, впровадження новітніх інформаційних технологій.

Територія обслуговування ПАТ «Сумиобленерго» становить 23 832 км², в загальна протяжність ліній електропередачі 28 644,1 км, персонал нараховує 3195 працівників.

Для уточнення інформації про підприємство проаналізуємо основні показники діяльності, наведені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Основні показники діяльності ПАТ «Сумиобленерго» за 2017–2019рр.

Показник	Рік			Середній абсолютний приріст (або середній темп росту)
	2017	2018	2019	
Дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	1786790	2871803	1336846	103,6
Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.	1718936	2661389	1114175	98,3
Чистий прибуток підприємства, тис. грн.	67854	71512	90418	115,9
Загальна вартість майна, тис. грн.	1233994	1322751	1457386	108,7
Власні оборотні кошти, тис. грн.	105936	33815	14369	37,2
Кредиторська заборгованість, тис. грн.	9736	9579	47225	295,7
Дебіторська заборгованість, тис. грн.	9600	9657.5	225843	-

Отже, позитивним моментом діяльності ПАТ «Сумиобленерго» є зростання доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) від 1786790 тис. грн. до 2871803 тис. грн. в 2018 році, але в звітному році спостерігається його зменшення. Загальна вартість майна в цілому зросла на 8,7%. Протягом періоду, що аналізується зменшилась сума власних оборотних коштів. Це відбулось через зростання дебіторської та кредиторської заборгованості. З метою виявлення причини зменшення власних оборотних коштів вважаємо за потрібне проаналізувати стан платоспроможності підприємства, результати аналізу якого наведено в таблиці 2.2.

Аналізуючи показники ліквідності підприємства згідно таблиці 2.2, можна зробити висновок, що підприємство має деякі проблеми із розрахунками за своїми поточними зобов'язаннями. Зокрема, значення коефіцієнта покриття свідчать про те, що протягом періоду аналізу забезпечення поточних зобов'язань оборотними активами зменшується, проте, значення коефіцієнта

покриття має нестабільну тенденцію: у 2017 р. цей показник мав значення 1,320, у 2018 р. – становив 1,094, у 2019 р. – 1,033.

Таблиця 2.2 – Показники ліквідності та платоспроможності ПАТ «Сумиобленерго» за 2017–2019рр

Показник	Рік			Відхилення 2019 р від	
	2017	2018	2019	2017	2018
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,032	0,07	0,308	0,276	0,238
Коефіцієнт розрахункової платоспроможності	0,703	0,815	0,736	0,033	-0,079
Коефіцієнт покриття	1,321	1,094	1,033	-0,288	-0,061
Коефіцієнт ліквідної платоспроможності	1,320	1,518	1,033	-0,287	-0,485
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	1820	1331	1465	-355	134

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності має критичне значення та характеризує не готовність підприємства виконувати короткострокові зобов'язання та здійснювати непередбачувані витрати взагалі не дивлячись на те, що в 2019 році він зріс на 0,276 в порівнянні з 2017р. та на 0,238 в порівнянні з 2018 р. Коефіцієнт розрахункової платоспроможності протягом всього періоду дослідження відповідає теоретично достатньому значенню та частина зобов'язань, що може бути погашена не лише за рахунок грошових коштів, але й за рахунок очікуваних надходжень за відвантажену продукцію (виконані роботи, надані послуги) зростає. Іншими словами це підтверджує залежність підприємства від погашення дебіторської заборгованості. Зменшення коефіцієнту ліквідної платоспроможності в 2019 році на 0,287 в порівнянні з 2018р. та на 0,485 відносно 2017р. показує на збільшення браку всіх оборотних засобів для повної ліквідації своїх боргових зобов'язань.

Виходячи з скрутним станом платоспроможності підприємства нами проаналізовані показники ділової активності в контексті виконання зобов'язань, зі своїми контрагентами та ін.. (табл. 2.3).

Аналізуючи дані табл. 2.3, можна зробити висновок про зниження в цілому ефективності використання всіх ресурсів, які має у своєму розпорядженні ПАТ «Сумиобленерго», протягом аналізованого періоду.

Таблиця 2.3 – Показники ділової активності ПАТ «Сумиобленерго» за 2017–2019рр

Показник	Рік			Відхилення 2019р. від	
	2017	2018	2019	2017	2018
Коефіцієнт обертання кредиторської заборгованості	300,1	299,8	28,3	- 271,8	- 271,5
Коефіцієнт обертання дебіторської заборгованості	296,1	297,4	5,9	- 290,5	- 291,5
Період погашення дебіторської заборгованості, днів	1,2	1,2	61,0	59,8	59,8
Період погашення кредиторської заборгованості, днів	1,2	1,2	12,7	11,5	11,5
Рентабельність продажу	3,0	4,23	7,25	4,25	3,02

Зокрема, коефіцієнти обертання кредиторської та дебіторської заборгованості знизились. Відповідно, зросли періоди їх обертання, що призводить до вилучення коштів з обороту та не спроможності своєчасно розраховуватись з постачальниками за отримані цінності та послуги.

Саме через це необхідно проаналізувати структуру заборгованості підприємства постачальникам та рідрядникам (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 – Структура кредиторської заборгованості постачальникам ПАТ «Сумиобленерго» за 2017–2019рр.

№	Склад кредиторської заборгованості постачальникам	Роки						Відхилення 2019 р від			
		2017		2018		2019		2017		2018	
		Сума, тис.грн	Питома вага, %	Сума, тис.грн	Питома вага, %	Сума, тис.грн	Питома вага, %	Сума, тис.грн	Питома вага, %	Сума, тис.грн	Питома вага, %
1	Розрахунки за електроенергію	7193	73,9	2878	60,7	6337	66,9	-856	-7,0	3459	6,2
2	Розрахунки з постачальниками ТМЦ	52	0,5	6	0,1	989	10,4	937	9,9	983	10,3
3	Розрахунки за роботи і послуги	2473	25,4	1845	38,9	2121	22,4	-352	-3,0	276	-16,5
4	Розрахунки за товари	18	0,2	13	0,3	25	0,3	7,0	0,1	12	-
	Разом	9736	100	4742	100	9472	100	-264	-	4730	-

Як видно з таблиці 2.4 найбільшу питому вагу серед зобов'язань підприємства займає заборгованість постачальникам за електроенергію, яка

зросла на 6,2%, що в свою чергу має підстави, оскільки відповідає головній меті діяльності підприємства. Таким чином можна зробити висновок, що ПАТ «Сумиобленерго» має критичний рівень платоспроможності, спричинений ростом дебіторської заборгованості та неможливістю в повному обсязі погашати свої зобов'язання перед кредиторами.

2.2 Організація первинного, синтетичного і аналітичного обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками

Розрахунки з постачальниками і підрядниками є невід'ємною складовою частиною господарської діяльності підприємства.

Розрахунки з вітчизняними постачальниками та підрядниками здійснюються на підставі документів постачальника: накладних, рахунків-фактур, рахунків, актів прийнятих робіт, послуг, податкових накладних, товарно-транспортних накладних. Розрахункові документи, які надає підприємство-постачальник покупцю на суму оплати за отриману продукцію, виконані роботи та надані послуги повинні бути акцептовані.

ПАТ «Сумиобленерго» складання і збереження первинних документів і реєстрів бухгалтерського обліку проводить на машинних носіях інформації, тому воно виготовляє їхні копії на паперових носіях за вимогою інших учасників господарських операцій, а також правоохоронних органів і відповідних органів у межах їхніх повноважень, передбачених законами.

На ПАТ «Сумиобленерго» найчастіше використовується така форма розрахунків з постачальниками і підрядниками, як розрахунки платіжними дорученнями.

Облік з постачальниками та підрядниками ведеться на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», основні кореспонденції розрахунків за яким наведено в таблиці Б.1 додатку Б. Дане підприємство не використовує субрахунок 371 «Розрахунки за виданими авансами», тому всі

розрахунки з постачальниками і підрядниками ведуться на субрахунку 6310, який має активно-пасивний характер.

На цьому рахунку відображаються розрахунки з підприємствами, організаціями й особами за отримані товарно-матеріальні цінності, роботи та послуги.

Аналітичний облік розрахунків з постачальниками і підрядниками ведуть по кожному постачальнику і підряднику. У зв'язку з тим, що облік на ПАТ «Сумиобленерго» автоматизовано, синтетичний облік розрахунків з постачальниками і підрядниками ведеться в автоматично сформованому звіті «Журнал-ордер та відомість по субконто» по рахунку 6310.

Для полегшення заповнення цих реєстрів у програмі 1С:Бухгалтерія передбачені наступні інструменти: прибуткова накладна та банківська виписка.

Сформовані документом кореспонденції відображають операцію зарахування кожної одиниці товарів на баланс підприємства одночасно зі збільшенням кредиторської заборгованості постачальника на суму їхньої договірної вартості. Валові витрати, що виникають у зв'язку з придбанням матеріалів, уже були частково враховані при перерахуванні авансу, тому сума валових витрат збільшується тільки на різницю між вартістю оприбуткованих запасів і сумою раніше сплаченого авансу без урахування ПДВ.

Для перевірки правильності відображення в обліку даної операції, а також аналізу значень первісної вартості в розрізі окремих найменувань матеріалів, використовується такий стандартний звіт, як «Оборотно-сальдова відомість по рахунку».

Частина інформації, що стосується платежів, вноситься в «Банківську виписку» автоматично, використовуючи інформацію з виписаних платіжних доручень.

У програмі можливе різноманітне настроювання параметрів звіту. Синтетичний облік розрахунків з постачальниками і підрядниками на ПАТ «Сумиобленерго» повністю автоматизовано, він забезпечує своєчасне та достовірне складання звітності підприємством.

2.3 Організація внутрішньогосподарського контролю за станом розрахунків з постачальниками і підрядниками

З метою забезпечення безперебійної роботи підприємства заключають договори на постачання запасів, робіт та послуг. Тому з даного приводу виникають договірні відносини з здійсненням розрахунків. Дотримання розрахункової дисципліни є визначальним аспектом внутрішньогосподарського контролю на підприємстві.

На ПАТ «Сумиобленерго» внутрішньогосподарський контроль здійснюється безпосередньо відповідними службами, що дає можливість своєчасно виявляти недоліки при здійсненні операцій, вживати заходів щодо їх усунення. Він є основним засобом сприяння збереженню цінностей і коштів, оскільки сприяє ефективному використанню ресурсів. На підприємстві поточний контроль спрямовано на перевірку виписок банку, що має забезпечувати відповідний рівень платоспроможності підприємства (див. табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – План контролю за здійсненням розрахункової дисципліни

Об'єкт контролю	Джерело контролю	Виконавець	Строк здійснення
Своєчасність оплати рахунків постачальників	Об'яви (повідомлення) банку про документи, що надійшли до оплати	Рахівник розрахункового відділу	На вимогу управління
Своєчасність погашення банківських кредитів	Фінансовий план і виписка з рахунків у банку	Головний бухгалтер	На вимогу управління
Виконання фінансового плану по внесках і платежах до бюджету	Виписки із кредитних рахунків в банку і реєстр термінових зобов'язань по позичних	Заступник головного бухгалтера	На вимогу управління

ПАТ «Сумиобленерго» приступаючи до перевірки та контролю даних розрахунків з постачальниками і підрядниками спочатку перевіряє правильність відображення по статтях балансу відповідних залишків заборгованості. Для цього порівнюються залишки по кожному виду

розрахунків на початок ревізованого періоду, що відображені в регістрах аналітичного обліку таких розрахунків із залишками відповідних статей балансу, перевіряючи при цьому кожний вид розрахунків. При перевірці з'ясовують:

- причини виникнення заборгованості;
- дотримання строків позовної давності;
- дотримання вимог проведення інвентаризації.

Перевіряючи кредиторську заборгованість з постачальниками та підрядниками ПАТ «Сумиобленерго» з'ясовує наявність на рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» сум, по яких пройшов термін позовної давності.

При інвентаризації розрахунків інвентаризаційна комісія на основі документів (рахунку-фактури, відомості по розрахунках з різними кредиторами) перевіряє залишки сум, які знаходяться на відповідних рахунках. Потім визначається строк визначення заборгованості по рахунках і встановлюються особи, винні в недотриманні сплати і пропущенні строків позовної давності.

Важливо також визначити правильність розрахунків з іншими кредиторами. Порушення договірних зобов'язань тягне за собою значні фінансові санкції, перелік яких наведено в додатку В. Перевірку стану розрахунків здійснюють в контексті договірної та комерційної документацією. особлива увага звертається на дотримання умов постачання, відповідність асортименту, ритмічність, правильність оформлення документів і обґрунтованості форми розрахунків. Контроль за розрахунками здійснюють в динаміці.

Отже внутрішньогосподарський контроль є не надзвичайним заходом, а невід'ємною частиною управління, тому що не можна здійснювати управління без систематичного контролю за матеріальними цінностями і грошовими коштами, їх раціональним використанням.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ І ПІДРЯДНИКАМИ В ПАТ «СУМІОБЛЕНЕРГО»

3.1 Удосконалення обліку кредиторської заборгованості

Раціональний вибір партнерів, визначення оптимальної потреби у ресурсах, відтворення відносин взаємодії обумовлюють необхідність оптимізації розрахунків та організації їх бухгалтерського обліку. Через відсутність систематизованих критеріїв організації обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками виникають значні втрати фінансових ресурсів та збоїв у постачанні запасів, що негативно впливає на виробничий процес підприємств.

На підставі дослідженого стану організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками на підприємстві можна зробити наступні висновки:

- мають місце відсутні договори на поставку товарно-матеріальних цінностей взагалі або зберігаються в різних відділах,
- відсутність звітів за виданими дорученнями;
- відсутність журналу реєстрації первинних документів постачальників;
- несвоєчасне оформлення претензій постачальникам за виявлені порушення договірних зобов'язань;
- несвоєчасне відображення розрахункових операцій в реєстрах бухгалтерського обліку;
- відсутність розробленої кореспонденції рахунків за типовими операціями.

З метою підвищення аналітичності та своєчасного формування інформації нами запропоновано до рахунку 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками» передбачити аналітичні субрахунки, відображені на рисунку 3.1.

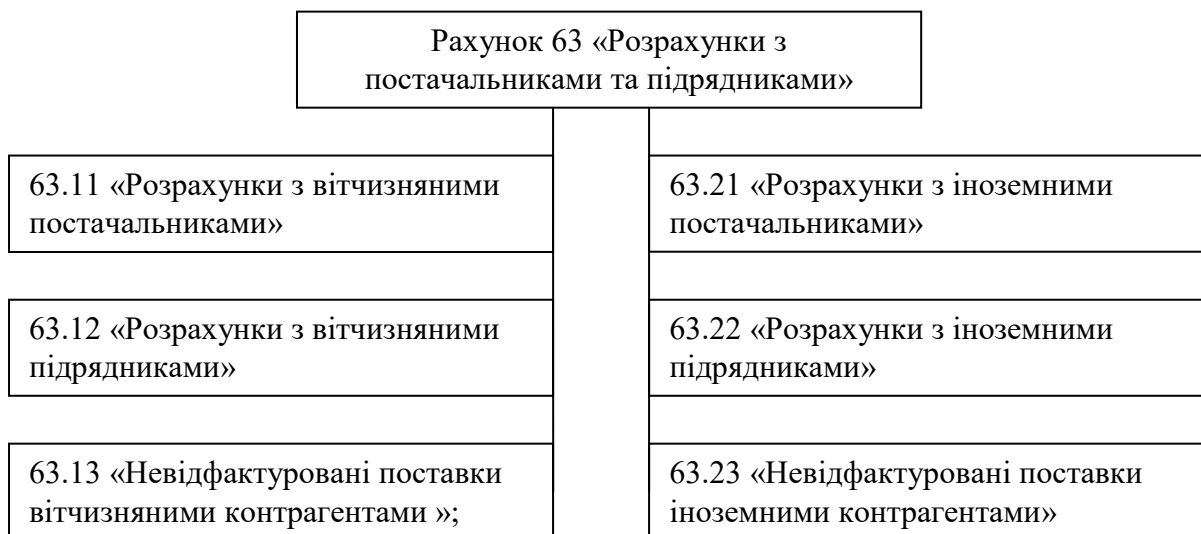

Рисунок 3.1 – Запропонована аналітика з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками

На нашу думку, облік стане більш прозорим, а система розрахунків більш систематизованою.

Як було зазначено раніше, бухгалтерський облік на підприємстві автоматизований, але сформованих звітів часто буває не достатньо. З метою підвищення продуктивності праці та ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованістю пропонуємо запровадити реєстр, в якому буде узагальнюватись інформація про розмір заборгованості в розрізі окремого контрагента, форма якого наведена в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Реєстр документів до сплати ПАТ «Сумиобленерго»

№ з/п	Постачальник	№ рахунку до сплати, дата	Термін оплати, дні	Сальдо по рахунку на кінець дня	Сальдо по рахунку на кінець місяця	Дата оплати
		Сума рахунку з ПДВ, грн				
	ТОВ «Орбіта»	№ 224 від 13.03.2020р	5	6000,00	1000,00	17.03.2020р
	Спецодяг	7000,00				

Дуже важливо обліковцю мати можливість своєчасно оцінювати розмір заборгованості постачальникам за отримані цінності та підрядникам за надані послуги. Інформація щодо розрахункових операцій підприємства за певний період буде використовуватися для прийняття оперативних рішень: назва контрагента, зміст операції, сума заборгованості. Сформований реєстр дозволить оцінити реальну заборгованість на конкретну дату.

На підприємстві також відсутній затверджений графік документообороту. Форма запропонованого графіка наведена в Додатку Г.

Ефективність розрахункових операцій залежить від стану бухгалтерського обліку на підприємстві, який має бути організований відповідно до визначених принципів та нормативних документів.

Таким чином слід зазначити, що відображення в обліку вірогідної інформації сум дебіторської та кредиторської заборгованостей має важливе значення, оскільки це значно впливає на оцінку фінансового стану та платоспроможності. Через це ми пропонуємо під час обрання постачальника враховувати наступні аспекти: вартість товарно-матеріальних цінностей (включаючи витрати на зберігання, доставку, страхування); платежів (попередня оплата, післяплата, термін оплати); гарантійні змови поставки; ремонт та після продажне обслуговування; відповідність продукції стандартам якості; можливість закупівлі безпосередньо у виробника чи гуртовика; виробнича потужність та обсяги виробництва за останні роки.

3.2 Напрями підвищення ефективності контролю за розрахунками на підприємстві

На підприємстві звірка стану розрахунків відбувається вручну по кожному контрагенту на підставі заключних договорів та супровідних документів.

Дуже часто мають місце помилки під час складання акту звірки розрахунків. В акті звірки, що практикується на підприємстві відображена

інформація щодо наявності взаємних заборгованостей, але відсутня інформація щодо визнання певних дій для виправлення ситуації та зобов'язань щодо дати сплати. Нами враховані дані обставини та запропоновано до застосування підприємством акт звірки розрахунків, форма якого наведена в додатку Д.

Наявність акту звірки розрахунків без зазначення в ньому факту погашення сторонами взаємних заборгованостей не припиняє зобов'язань сторін та не звільняє їх від погашення заборгованості в подальшому.

З метою удосконалення контролю обов'язковим є проведення інвентаризації розрахунків з постачальниками та підрядниками. Керівництву необхідно сформувати інвентаризаційну комісію.

Інвентаризаційна комісія в процесі своєї роботи має встановити:

- правильність розрахунків з банківськими, фінансовими та податковими установами та структурними підрозділами організації, виділеними на окремі баланси;

- правильність та обґрунтованість наявної заборгованості розрахунків з постачальниками та підрядниками;

- правильність та обґрунтованість наявної заборгованості розрахунків з постачальниками та підрядниками, за якими минув термін позовної давності.

На підприємстві інвентаризація розрахунків здійснюється раз на рік перед складанням річної звітності, але разом з цим не складається наказ про призначення комісії.

З метою удосконалення обліку розрахункових операцій з постачальниками нами запропоновано:

- в первинних документах з обліку розрахунків обов'язково заповнювати реквізити: найменування, дату складання, назву підприємства, зміст та обсяг господарських операцій, підписи;

- проводити раз на рік звірку розрахунків;

- розробляти платіжні календарі, які допоможуть своєчасно здійснювати оплату;

- прописати в обліковій політиці період інвентаризації розрахункових операцій;
- контролювати стан розрахунків за простроченими заборгованостями;
- здійснювати систематичний контроль за станом дебіторської та кредиторської заборгованості, оскільки це впливає на фінансову стійкість та платоспроможність;
- аналізувати склад та структуру заборгованості за конкретними постачальниками та покупцями, а також термінами їх погашення;
- контролювати оборотність заборгованості.

Грамотне управління грошовими потоками забезпечує фінансову рівновагу підприємства в процесі балансування обсягів надходження та витрачання грошових коштів та їх синхронізація у часі.

Таким механізмом є платіжний календар, який являє собою план руху коштів в короткостроковій перспективі, відображає всі види діяльності компанії та затверджений керівництвом в межах лімітів та можливостей підприємства.

Платіжний календар складається на короткий проміжок часу (місяць, 15 днів, декаду, п'ятиденку). Найбільш розповсюджено визначення періодичності виходячи з основних показників., але найбільш доведеним є складання плану на місяць з подекадним плануванням. целесообразно составление плана на месяц с подекадной разбивкой. Платіжний календар охоплює всі витрати та надходження засобів організації як в готівковій та безготівковій формі.

Під час складання платіжного календаря використовуються дані обліку операцій по розрахунковому рахунку в банку, інформація про термінові та прострочені платежі постачальникам, а також враховується графік відвантаження продукції та передача платіжних документів в банку, фінансові результати реалізації продукції, планові внески до бюджету податків та відрахувань, стан розрахунків з дебіторами та кредиторами.

Нами розроблена та запропонована форма платіжного календаря для «Сумиобленерго» наведена в додатку Е.

Успіх впровадження та використання платіжного календаря дозволяє досягти наступних цілей:

- контроль виконання фінансових планів дозволяє передбачити брак або лишки грошових коштів;
- при виявленні відхилень є можливість та час проаналізувати ситуацію та прийняти оптимальне рішення;
- дозволяє ефективно розподіляти грошові ресурси між підрозділами;
- своєчасно погашати зобов'язання перед кредиторами;
- отримувати кредити на більш вигідних умовах;
- інвестувати вільні грошові засоби з метою отримання доходу.

ВИСНОВКИ

Інтеграція України у світову економічну систему стала підставою для широкого використання бухгалтерської інформації з метою підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання. Для обґрунтування своїх рішень як вітчизняні, так і іноземні інвестори потребують достовірної інформації про майновий і фінансовий стан підприємства, а також результати його фінансово-господарської діяльності.

Однією з умов ефективного функціонування підприємства, в сучасних умовах розвитку економіки, є забезпечення його платоспроможності та забезпечення виконання та контролю платіжної дисципліни.

У першому розділі дипломної роботи було обґрунтовано теоретичні аспекти організації і методології обліку та контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками, а саме, було розкрито підходи різних авторів до визначення сутності розрахунків та ефективності їх здійснення.

Другий розділ дипломної роботи представляє інформацію про стан організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками в ПАТ «Сумиобленерго».

В аналітичному розділі наведена організаційно-економічна характеристика досліджуваного підприємства, яка висвітлює його організаційно-правову форму господарювання, предмет діяльності, організаційну структуру, а також економічні аспекти суб'єкта господарювання.

Матеріали здійсненого аналізу фінансово-господарської діяльності підприємства підтверджують, що в цілому стан платоспроможності підприємства є незадовільним, що спричинено уповільненням оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей. Діяльність підприємства в основному є беззбитковою.

Водночас слід відмітити, що підприємству слід покращити показники фінансової стійкості та ліквідності, а саме: поліпшити взаємовідносини із постачальниками і споживачами цінностей та послуг, вдатися до поліпшення

ситуації із дебіторською заборгованістю підприємства; поліпшити структуру оборотних коштів, проводити активну контрольну роботу стосовно своєчасного погашення кредиторської заборгованості.

В даному розділі були також розкриті та представлені особливості організації первинного, синтетичного та аналітичного та контролю за операціями з розрахунками з постачальниками та підрядниками на досліджуваному підприємстві.

Конструктивний розділ роботи розкриває запропоновані нами шляхи вдосконалення обліку та контролю розрахунків з постачальниками і підрядниками в ПАТ «Сумиобленерго».

Зважаючи на вищезазначене, ми вважаємо, що використання запропонованих реєстру заборгованості та платіжного календаря дозволить проводити оперативний облік та контроль за виконанням платіжної дисципліни.

Відсутність графіку документообігу на підприємстві свідчить про недолік в організації документообігу, що може призвести до негативних наслідків. З метою уникнення цього, нами було запропоновано графік документообігу досліджуваного підприємства. На нашу думку, впровадження у практичну діяльність запропонованих нами рекомендацій сприятиме подальшому вдосконаленню організації обліку, прискоренню роботи бухгалтерів, уникненню помилок стосовно обліку тих чи інших об'єктів, що позитивно вплине на організацію бухгалтерського обліку. Це підвищить достовірність та надійність фінансової звітності підприємства, що дасть змогу її користувачам приймати ефективні рішення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Беккер Т.В. Облік розрахунків з постачальниками і підрядниками // Молода наука України. *Перспективи та пріоритети розвитку науковопрактична заочна конференція*. Київ: 2012 . Том 1. С. 8-9 .
2. Білик М.Д., Павлонська О.В., Питуляк Н.М., Невмержицька Н.Ю. Фінансовий аналіз: Навчальний посібник. К: КНЕУ, 2007. 592 с.
3. Білик В.Г. Облік і відображення в звітності фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств в умовах реформування / *Формування ринкових відносин в Україні: збірник наукових праць*. Київ: Науково-дослідний економічний інститут, 2006. С. 127-129
4. Бондаренко О.М. Проблеми формування облікової політики. Напрями її удосконалення. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. 2011. Вип. 31. URL: <http://jrn1.nau.edu.ua/index.php/PPEI/article/view/344>(дата звернення 25.02.2020р.)
5. Борисенко С.О. Порівняльна характеристика П(С)БО 15 «Дохід» та МСБО 18 «Виручка». *Перспективи розвитку обліку, контролю та аналізу у контексті євроінтеграції*: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції. Херсон: Грінь Д.С., 2016. – С. 29-32
6. Вахрушина М.А. Бухгалтерський управлінський облік. К: ТОВ“Автовнтерсервіс”, 2018. 544 с.
7. Владика О. Є. Шляхи вдосконалення обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2016. № 12.1. С. 677-681. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_12 (дата звернення 20.02.2020р.)
8. Голов С. Ретроспективний погляд на реформування бухгалтерського обліку в Україні. *Антиміфологія. Бухгалтерський облік і аудит*, 2016. №2. С. 3-13 5.
9. Голов С.Ф., Єфіменко В.І. Фінансовий управлінський облік: К.: ТОВ “Автоінтерсервіс”, 2017. 544 с.
10. Гудзінський О.Д. Роль економічної теорії у формуванні професійних знань бухгалтера. *Вісник КНУ*. Київ, 2008. С. 9-12.

11. Гузеєва В.О. Нова концепція обліку доходу відповідно до МСФЗ 15 «Виручка за догорами з клієнтами». *Ефективна економіка*, 2017. Випуск 12. С. 47-49
12. Гуцайлюк З. Сучасні проблеми розвитку теорії бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік і аудит.*, 2015. №2. С.14-19
13. Господарський кодекс України : Закон України №436-IV від 13.01.03р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 15.03.2020р.)
14. Дутова Н. В. Особливості бухгалтерського та податкового обліку факторингових операцій у постачальників. *Економіка і організація управління*. 2017. Вип. 1. С. 86-94. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eiou_2017_1_11(дата звернення 22.02.2020р.)
15. Дупай М.М., Михайлишин Н.П. Облік товарних операцій комерційної діяльності. Тернопіль: Астон, 2018. 272 с
16. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій : Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.1999р. №291. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
17. Карпова Т.П. Направления развития бухгалтерского учёта в цифровой экономике. *Известия СПбГЭУ*, 2018. №3 (111) С. 52-572
18. Кодекс етики професійних бухгалтерів. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
19. Кубик В. Д. Учетная политика как инструмент моделирования деятельности предприятия. 2015. С.246-253.
20. Кушина О. Використання хмарних сервісів: облік і податки. *Бібліотека баланс. «Електронне життя підприємства (інтернет, зв'язок, електронний документообіг)*, 2019. №10. с.53-58.
21. Карпова Т.П. Управлінський облік. М.: Аудит ЮНІТІ, 2017. 783 с.
22. Коблянська І. О. Методика обліку і аудиту розрахунків підприємства з постачальниками і підрядниками. *Modern economics*. 2017. № 3. С. 78-87. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/modecon_2017_3_11(дата звернення 21.03.20р.)

23. Кутер М.И. Теорія і принципи бухгалтерського обліку : Підручник.М : Фінанси і статистика, Експ. Бюро, 2016. 544 с.
24. Лишилєнко О.В. Фінансовий облік: підручник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ: Центр навчальної літератури, 2008. 556 с.
25. Максименко І.Я., Зоря О.П., Горлачова Г.Р. Інвентаризація як складова внутрішньогосподарського контролю в процесі управління підприємством. *Економіка та держава*, 2017. №10. С. 83-85.
26. Матюха В. І. Актуальні проблеми обліку розрахунків підприємства з постачальниками та підрядниками. *Молодий вчений*. 2018. № 1(2). С. 930-932. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_1\(2\)__87](http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2018_1(2)__87)(дата звернення 18.01.2020р.)
27. Миронова В.В. Роль оборотних активів у забезпеченні фінансової стійкості підприємства. *Управління розвитком*, 2018. №1(122). С.109 – 112.
28. Назаренко А. М. Эконометрика : Учебное пособие. Сумы: Изд-во СумГУ, 2010. 404 с.
29. Національне П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» : Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013р. за №73. URL: <http://www.minfin.gov.ua/file/link/402237/file/1.pdf> (дата звернення 16.03.2020р.)
30. Панченко О. М. Формування облікової політики підприємства щодо кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 4. С. 163-169. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sre_2015_4_25. (дата звернення 25.02.2020р.)
31. Параскевич Л. В. Проблеми обліку фінансового результату промислового підприємства. *Сталий розвиток економіки: облік, аналіз і аудит*. 2010. № 1. С. 123-127.
32. Побережець О. В. Удосконалення обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками. *Вісник Одеського національного університету. Серія : Економіка*. 2017. Т. 22. С. 138-141. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vonu_econ_2017_22_4_31(дата звернення 5.02.2020р.)
33. Нестеренко Ж.К. Особливості готової продукції та вдосконалення обліку її реалізації. *Сталий розвиток економіки*, 2017. С.543

34. Павленко О.П., Бурсук Г.Ю. Фінансовий аналіз оборотних активів та оптимізація джерел їх формування. *«Молодий вчений»*, 2017 р. № 10 (50). С. 981-984
35. Параскевич Л. В. Проблеми обліку фінансового результату промислового підприємства. *Сталий розвиток економіки: облік, аналіз і аудит*. 2010. № 1. С. 123-127.
36. Партин Г. О. Фінанси підприємств : навчальний посібник. К. : Знання, 2018. 379 с.
37. Партін Г.О. Бух.облік.: основи теорії та практики. Навчальний посібник. К.: Т-во “Знання”, 2017. 245 с.
38. Паулі В. К. Основні положення організації внутрішнього аудиту діяльності енергопідприємств. *Енергетик*. 2000. № 5. С. 20-22.
39. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій від 30.11.99 №291. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11> (дата звернення 15.01.2020р.)
40. Плікус, І. Модель професії бухгалтер в епоху цифрових трансформацій: ключові напрями компетентностей бухгалтера. *Приазовський економічний вісник.*, 2019. Вип.1 (12). С. 200-205
41. Податковий кодекс України : Закон України № 2755-VI від 02.12.2010р. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>(дата звернення 15.01.2020р.)
42. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.99р. №996. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>. (дата звернення 5.01.2020р.)
43. Про затвердження типових форм первинного обліку : Наказ Міністерства статистики України від 24.05.95 за № 88. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення 20.02.2020р.)
44. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо облікової політики підприємства та внесення змін до деяких наказів Міністерства фінансів України : Наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013р. № 635. URL: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish> (дата звернення 19.02.2020р.)

45. Туз О. К. Організація системи внутрішнього контролю фінансових результатів діяльності підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського: 2015. с. 644-646.
46. Феценко О.П. Розрахунок показників фінансового стану господарських товариств з урахуванням нових форм фінансової звітності. *Бізнес Інформ*. 2015. № 2. С.229-236.
47. Хаврук В. О. Основні аспекти якості ланцюга постачання. *Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія* . 2012. Вип. 9. С. 223-228
48. Цветкова Н. М. Методологічні питання формування управлінського обліку та звітності для прийняття стратегічних рішень. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит: проблеми теорії, методології, організації*, 2015. № 1. С. 200-207. - URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/boaa_2015_1\(14\)__28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/boaa_2015_1(14)__28). (дата звернення 15.01.2020р.)
49. Чумаченко М., Білоусова І. Економічна робота на підприємстві та П(С)БО 16. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 21. С. 38.
50. Шевчук О.А. Аспекти бухгалтерського та податкового обліку безготівкових розрахунків. *Фінанси України*. 2011. №2. С. 69-76.
51. Шемаєва Л.Г. Управління стратегічною взаємодією підприємств з постачальниками. *Регіональна економіка*. 2007. № 2. С. 277-278.
52. Щурик М.В., Буряк П.Ю., Гарасим М.П. Міжнародні стандарти фінансової звітності : навч. посіб. Київ: «Хай-Тек Прес», 2010. 376 с.
53. Яцунська О. С. Процес впровадження МСФЗ в Україні. *Бізнес Інформ*. 2016. №3. 173-183 с.

Додаток А

SUMMARY

Ponomarenko I.M. Accounting and control of payments with suppliers and contractors. - Qualifying work of the bachelor. NNIBT "UABS", Sumy, 2020

The paper investigates the theoretical, methodological and practical aspects of the organization of accounting and control of settlements with suppliers and contractors. The method of control of settlements with suppliers and contractors is determined. Features of primary, synthetic and analytical accounting of settlements with suppliers and contractors are investigated. The directions of increase of efficiency of control and reflection in the account of calculations with suppliers and contractors are substantiated.

Key words: accounting, non-cash payments, contract, solvency, document flow, control.

АНОТАЦІЯ

Пономаренко І.М. Облік і контроль розрахунків з постачальниками і підрядниками. – Кваліфікаційна робота бакалавра. ННІБТ «УАБС», Суми, 2020 р.

У роботі досліджено теоретичні, методичні та практичні аспекти організації обліку і контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками. Визначено методику контролю розрахунків з постачальниками та підрядниками. Досліджено особливості первинного, синтетичного і аналітичного обліку розрахунків з постачальниками і підрядниками. Обґрунтовано напрями підвищення ефективності контролю та відображення в обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками.

Ключові слова: облік, безготівкові розрахунки, договір, платоспроможність, документообіг, контроль.

Додаток Б

Таблиця Б.1 – Кореспонденції рахунків з обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками в ПАТ «Сумиобленерго»

№ п/п	Зміст операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Погашення кредиторської заборгованості постачальникам за одержані товарно-матеріальні цінності (ТМЦ) в національній валюті	631	311
2.	Відображення заборгованості постачальника, що виникла за здійснену попередню оплату: а) на суму без ПДВ; б) на суму ПДВ; в) одночасно на суму ПДВ.	631 631 644	311 311 631
3.	Зарахування суми претензій, які постачальники задовольнили до сплати заборгованості за товари, що надійшли	631	374
4.	Надходження від постачальників товарів і тари, матеріалів, малоцінних предметів тощо (без ПДВ)	20, 22	631
5.	Відображення транспортних витрат, понесених постачальниками (на суму без ПДВ)	93	631
6.	Відображення суми ПДВ, зазначеної в платіжних документах постачальників	644	631
7.	Відображення нестачі товарно-матеріальних цінностей у межах норм природних втрат у дорозі	947	631
8.	Пред'явлення постачальнику претензій за нестачі, що встановлені під час ТМЦ-приймання, з вини постачальника	374	631

Таблиця В.1 – Можливі причини порушення договірних зобов'язань та їх наслідки

Причини порушень	Зміст завданої шкоди	Наслідки порушень договірних зобов'язань
1	2	3
Неритмічна поставка продукції у строки, передбачені договором	Зменшення обсягу реалізації продукції (робіт, послуг)	Недодержання прибутку, збільшення умовних постійних витрат в собівартості продукції, сплата штрафних санкцій (пеня, неустойка)
Перебої з постачання електроенергії	Простої працівників	Додаткові виплати заробітної плати та нарахування на неї (соціальне страхування, Пенсійний фонд тощо), сплата штрафних санкцій за недопоставку продукції
Поставка продукції, не передбаченої договором	Вантажно-розвантажувальні роботи і зберігання на складах, відправлення матеріалів за розпорядженням власника (постачальника)	Витрати на оплату праці та нарахування на неї, матеріальні та енергетичні витрати
Непоставка продукції за договором	Придбання продукції у іншого постачальника	Збитки, пов'язані з придбання продукції у іншого постачальника, сплачені штрафні санкції
Розкрадання або пошкодження інструментів господарського інвентарю	Безгосподарність, незабезпечення внутрішньогосподарського контролю за збереженням цінностей	Вартість інструментів, господарського інвентарю, сума уцінки пошкодженого майна, витрати на ремонт

Таблиця Г.1 – Витяг з графіку документообігу ПАТ «Сумиобленерго»

Назва документа	Операція, що реєструється документом	Відповідальні виконавці	Підписи	Кіл-ть екземплярів	Затвердження документа	Рух документа			Зберігання документа	
						отримувач	терміни	відповідальні особи	терміни	відповідні особи
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення)	Надходження, передача, переміщення	Прймальна комісія	Члени комісії	1	Керівник підприємства після візи головного бухгалтера	Бухгалтерія	До 3-го числа пот. міс.	Голова комісії	3 роки	Головний бухгалтер
Платіжне доручення	Оплата з поточного рахунка	-<<<-	Керівник, головний бухгалтер	2	-	Банк платника	10 днів	-<<<-	-<<<	-<<<-
Рахунок	Вимога оплати поставленої продукції, виконаних робіт, наданих послуг	Зам. головного бухгалтера	Зам. головного бухгалтера	2	-	Покупець, замовник	До 10 числа наступного за звітним місяця	Зам. головного бухгалтера	-<<<-	Головний бухгалтер
Прибуткова накладна	Оприбуткування сировини, матеріалів	Матеріально відповідальна особа	Постачальник, приймальник	1	-	Бухгалтерія	До 5 числа наступного за звітним місяця	МВЛ	-<<<-	-<<<-
Накладна	Підтвердження фактичного надходження матеріалів	Матеріально відповідальна особа	Постачальник, приймальник	1	Керівник, головний бухгалтер	-<<<-	-<<<-	-<<<-	-<<<-	-<<<-
Податкова накладна (вхідна)	Відображення суми податкового кредиту	Матеріально відповідальна особа	Постачальник	1	-	Бухгалтерія	-<<<-	-<<<-	-<<<-	-<<<-

Таблиця Д.1 – Приклад акту звірки розрахунку для ПАТ «Сумиобленерго»

Кому: _____
 Адреса: _____

**Акт
 звірки заборгованості
 від _____ 200_р.**

Постачальник товарів, робіт,
 послуг _____
 Повідомляє, що за вами станом на «__» _____ 200_р. значиться заборгованість
 На суму _____,
 У тому числі:

№п/ п	За що	Документ на відпуск товару (робіт, послуг)			Через кого	Довіреність одержувача		Термін оплати	Сума заборгова ності
		назва	№	дата		№	дата		
	Всьо го	х	х	х	х	х	х	х	х

Прохання у десятиденний термін підтвердити наше сальдо підписами керівника та головного бухгалтера підприємства, засвідчити печаткою та один примірник акта надіслати на нашу адресу:

Керівник _____
 Головний бухгалтер _____
 М.П. _____
 Підтвердження (відповідь) _____

Додаток Е

Таблиця Е.1 – Запропонована форма платіжного календаря для
ПАТ «Сумиобленерго»

№	Показник	Дні місяця						
		1	2	3	...	29	30	31
	Початкове сальдо							
	Витрачання засобів							
1	Невідкладні потреби							
2	Заробітна плата та прирівняні до неї платежі							
3	Податки							
4	Оплата рахунків постачальників за товарно-матеріальні цінності							
5	Прострочена кредиторська заборгованість постачальникам							
6	Оплата рахунків підрядників за виконані роботи по капітальному будівництву							
7	Інші витрати							
	Всього витрат							
	Надходження засобів							
1	Виручка від реалізації послуг							
2	Виручка від реалізації зайвих основних засобів, матеріалів та інших активів							
3	Надходження простроченої дебіторської заборгованості							
4	Залишок коштів в касі та поточному рахунку							
5	Інші надходження засобів							
6	Всього надходжень							
	Перевищення надходжень над витратами (+,-)							
	Перевищення витрат над надходженнями (+,-)							